

MISZ ÍRISZ

A BIRKÁK

avagy, számadó juhászunk volt a Hortobágyon a szocializmusban...

Bármily hihetetlen, volt egyszer egy birkanyájunk. 80-100 darab birkával. Nekünk, a Misz családnak, Maklár kellős közepén... Na, ilyen senki nem mondhatott el magáról, akkortájt! Sem előtte, sem utána, ezen a mezővárosi múlttal bíró, ősi településen.

Úgy esett, hogy egy este hazaérvén, Édesapánk *Misz József Ervin* büszkén és elégedetten közölte, hogy birkákat vett Sarudon, mert az nagyon jó üzlet. Nem kell velük semmit csinálni, mégis sok pénzt hoznak. A gyapjút és a gomolyát, de a húst és a bárányokat is kiválóan lehet értékesíteni. Ezt neki részletesen elmagyarázták az ismerőseink. Tuti tipp! Nem lehet tévedni! Nem lehet kihagyni!

Édesapám, a számok világában élte az életét – évtizedeken át statisztikus volt - de a vállalkozások és a biznisz számvetései súlyosan távol álltak tőle. Gyakorlati pénzügyi érzéke és kereskedői intuíciója a zéróhoz konvergált, de legalább meg volt győződve az ellenkezőjéről. És nagyon szeretett üzletelni! Pillanatnyi fellángolásból olyan üzleteket kötött, hogy nemhogy nagy pénzt nem hoztak, de kimászni is művészet volt belőlük ép bőrrel. Ezért aztán leginkább sorsára hagyta a „remek üzleteit”, és úgy tett, mintha meg sem történtek volna.

Nos, elkerekedett a szemünk, amikor hozta a jó hírt, hogy birkanyáj tulajdonosok lettünk! Az Angolkisasszonyoknál nevelkedett, fehérkesztyűs Édesanyánk a szívéhez kapott, de nem szólt. Szólni sem tudott! Nem is volt mit mondani... Az 1960-as évek végét írtuk; a család szűnni nem akaró büntetésben volt, mint „klerikális, reakciós, osztályidegen”. Apánk „káderlapján” piros betűkkel díszelgett ez a három fontos minősítés és ítélet. Több éves hányattatás után, ugyan, már kapott munkát, sőt főnökének kezességvállalása mellett visszakapta a köztisztviselői állását is a Központi Statisztikai Hivatalban, de nem voltunk a kommunista rendszer díszelvtársai, csak afféle polgári csökevények.

Édesapánk a nagy csendet érzékelve, közölte, hogy nem kell megijedni - mármint a birkáktól –, ő majd gyorsan keres egy juhászt az Alföldön – segítenek benne a sarudiak – és hamar átadja a kis nyáját.

A baj az volt, hogy nyárvége, őszeleje lévén már nem talált olyan juhászt, aki magához vette volna a juhainkat. Télire a régi tulajdonos sem kívánta magánál tartani az eladott jószágokat, hát el kellett hozni a vásárfiát.

El-el, de hová? Nem volt más lehetőség, mint haza, Maklárra. A családi házunkba...

Sosem felejttem el azt az ünnepélyes pillanatot, amikor begördült a Dózsa György út 20. szám alá, az udvarba, egy nagy teherautó, majd még egy és még egy, ami már be sem fért, és a ház előtt várakozott.

Lenyitották a hátsó platót és elkezdtek ömleni a birkák. Bégettek és bután bámultak, majd összeálltak csoportokba és úgy várakoztak riadtan.

Mi, gyerekek – „én és a kisöcsém” - ott álltunk Édesanyámmal – jó szorosan a kezeibe kapaszkodva - és bámultunk, mint a birkák. Elég nagy újdonság volt, hogy a továbbiakban együtt kell élnünk ennyi állattal! Édesanyánk, aki még a kotlóstyúktól is undorodott és közléről nem szerette sem a macskát, sem a kutyát – csak tisztos távolságból – nagyon szigorúan nézett.

De már az udvar tele lett birkával. Ők is bámultak... nem voltak szokva ilyen környezethez, egyenesen a pusztáról hozták őket. És mi is bámultunk, mert mi sem voltunk szokva ilyen nagy társasághoz.

Édesapánk viszont elemében volt! Intézkedett, rendelkezett; az odagyülekező és szintén ámuló-bámuló szomszédoknak – akik velünk együtt, még életükben nem voltak ilyen testközelen egy birkanyájjal – bemutatta a birkákat. És előadta, hogy a télen nálunk fognak lakni, itt maradnak és tavasszal, majd visszaviszik őket a Hortobágyra.

A teherautók elmentek, a birkák maradtak. A szomszédok nem mozdultak, látni akarták az együttélés ünnepélyes első perceit és technikáját. Közben a birkák megunták az álldogálást és a szokatlan környezetben kezdtek megvadulni és szétszaladgálva hangosan panaszkodtak. Nyilván nehéz napjuk volt, ijedtek, fáradtak és éhesek is lehettek.

Édesapánk tehát úgy rendelkezett, hogy tereljük be az összes bégető jószágot a hátsó udvar, kerítéssel szeparált részébe. Ebben a szomszédok is buzgón segédkeztek.

Hatalmas izgalomban volt mindenki.

Bundás kutyánk, aki kuvaszként, rangos ősei nyomán ezeddig még nem jutott hozzá eleve elrendelt feladatához, hogy nyáját őrizzen; egy darabig bizonytalanul kerülgette őket és néha rájuk kaffantott, de elképesztően gyorsan tudta a dolgát, megértette, hogy azoknak a bundás jószágoknak a kerítésen belül lesz a helyük. Édesapánk „Tereld Bundás!” – kiáltására, nagy szakértelemmel vette át az irányítást. Pillanatok alatt, egyedül elvégezte a feladatot, a kézzel-lábbal csápoló, tapsoló, hangoskodó emberek között. Csak halk morgással. A birkák pedig hallgattak rá. Valójában ő lakott a hátsó udvarban, egy ólban, de látta, hogy ez most változik, hát kinn maradt velünk az első udvarban. Várva új lakóhelyének kijelölését.

A hátsó udvarban ugyanis, kisebb-nagyobb ólak és egy komolyabb befogadóképességű fészker volt. Ezeket tette lakhatóvá édesapánk a birkák számára. Az első napokban még a szabadég alatt aludtak, majd a hideg beálltával beszoxtak az ólakba és az akolszerű fészkerbe. Érdekes módon még a helyüket is gyorsan megtanulták.

Furcsa szituáció volt és nagyon különös... de pozitív hozzáállással és szeretettel, minden megoldható és előnyére fordítható. Így történt ez a birkákkal is. Nagyon megszerettük őket és ők is elfogadtak – jobb híján - bennünket.

Reggel náluk kezdtük a napot és este velük fejeztük be. Etetni kellett őket, hiszen az udvarban nem tudtak legelni. Volt ugyan valamennyi fű, de azt rövid úton kopaszra nyírták. Nem hiába mondják, hogy ha nem akarsz fűvet nyírni, tartsál birkát! Mindent lerágcsáltak. Napközben kinn voltak, a leghidegebb télben is. Ha fáztak bementek az „akolba” és összebújtak,

olyan szorosan, hogy alig lehetett tudni melyik az egyik és a másik.

A legszebb az volt, amikor a tél során, karácsony előtt születtek a kis bárányok. Azt is meg kellett tanulni, hogy hogyan vigyázzunk ellés előtt az anyákra; lehetőleg különítsük el a többitől, hogy nyugalomban legyenek. Volt, amelyik olyan észrevétlenül szülte meg a kicsinyét, hogy reggel ott találtuk a többivel, már a lábán állt, szopott, futkosott. Több ikerszülés is volt, sőt hármas ikrek is.

Az ikrek születésekor többször befűtöttünk a nyári konyhában és a fázós, remegő, még fel nem száradt, de már az anyjuk által megtisztított báránykákat szárítgattuk, melegben tartottuk, míg lábra tudtak állni. Nagyon sokat tanultunk az alatt a tél alatt a birkákról, és nemcsak azokról, hanem a felelős állattartásról és az életről is.

Nem sokáig tehattük, mert tavasszal sikerült hozzáértő juhászt fogadni a Hortobágyon és jöttek értük a teherautók. Poroszlóra kerültek.

Hihetetlen, de hiányérzetünk volt, amikor elvitték a bégető gyapjasainkat. Néhány hónap alatt már szinte „személy szerint” ismertük őket. Szomorúan néztünk utánuk. Meglepő, de még Édesanyánk is megszerette a bégetőket, bár a többi állattól (a libák kivételével!) egész életében ódzkodott.

Sőt, Bundás nevű kutyánk is kedvelte a birkákat. Talán mert ő is gyapjas volt.

Búcsúztatásukra természetesen a szomszédok is megjelentek.

Nagy üresség maradt utánuk, a mozgalmas nyüzsgés után. Na meg néhány szép báránybőr, amit a szűcs kikészített.

*Elmondhattuk tehát, hogy a szocializmus kellős közepén,
számadó juhászunk van a Hortobágyon!*

Gyakran kaptunk nagy kerek gomolyákat és juhtúrót, igazán finom csemegék voltak. Az állatok szépen szaporodtak, a juhász eladogatott belőlük és némi pénz is jött a házhoz.

Édesanyám szerint, apánknak erre a különös – a képbe messze nem illő – vállalkozására végül is nem fizettünk rá. Biztosan úgy volt, ha ő mondja...

Néhány év múlva édesapánk eladta a birkanyáját. Ráunt a Hortobágyra utazgatásra. Vagy ki tudja miért... A juhász pedig örömmel átvette.

*De az újszülött kicsi bárányok fehér, puha szépsége ma is
bennem él.*

(Részlet Misz Írisz: Hét Emberöltő egy szemüvegen át –
Család és Történelem c. kötetéből)